

“ Waterkwaliteit en visbestandgegevens voor de Grote Molenbeek-Vliet anno 2026 “

Binnen het afstroomgebied van de Vliet-Grote Molenbeek onderscheiden we drie grote waterloopassen die min of meer parallel in noordoostelijke richting stromen: de Grote Molenbeek, de Kleine Molenbeek, en de Bouwbeek.

Het gebied is erg overstromingsgevoelig. Daar liggen verschillende redenen voor aan de basis.

Omdat ter hoogte van Merchtem en Londerzeel, bij de overgang van Midden- naar Laag-België, waterlopen met relatief groot verval overgaan in beken met weinig verval, ontstaan aan de voet van dit talud frequent overstromingen. Het bovenstrooms deel van het afstroomgebied kent bovendien een intensief landbouwgebruik en is erosiegevoelig. Hierdoor treedt afwaarts dit talud relatief veel bezinking van bodemmateriaal op.

De Grote en de Kleine Molenbeek liggen in één en dezelfde grote vallei en zijn niet door een echt interfluvium van elkaar gescheiden. Doordat de Grote Molenbeek iets hoger ligt dan de Kleine Molenbeek, ontstaan bij grote debieten laterale oppervlaktewaterstromen die delen van de brede vallei onder water kunnen zetten. Daarnaast zijn grote gebieden ook verhard en zijn oorspronkelijke bergingsgebieden ingenomen door bewoning of opgehoogd.

De Grote Molenbeek-Vliet is een speerpuntgebied klasse 3. Men streeft hier naar de goede ecologische toestand na 2027, na natuurlijk herstel en mits uitvoering van de acties opgenomen in SGBP3.

1. Algemeen overzicht

Om de wateroverlast te verhelpen richtten de verschillende waterbeheerders in het gebied al heel wat gecontroleerde overstromingsgebieden in zoals GOG Mansteen, Trappenhoeve, Robbroek, Moorhoek,... Ook in deze planperiode wordt hier verder op ingezet, onder meer met de [afbakening van een overstromingsgebied opwaarts Snepelaar](#).

In het verleden werd drastisch ingegrepen in de uitwatering van de Vliet.

De Vliet wordt integraal overgepompt in het Zeekanaal Brussel-Schelde. Hierdoor valt de getijdenwerking weg en kent de waterloop een zeer lage dynamiek. Bovendien is de pompinstallatie erg schadelijk voor de visgemeenschap. Het gevolg is een permanent laag waterpeil wat aanleiding geeft tot verdroging van de vallei. Dit laat zich vooral voelen in de afwaartse delen zoals in Laenenbemd en Liezelebroek (erkend natuurreserveaat in Puurs – St-Amands met verdroging van dotterbloemgraslanden en broekbos) en stroomafwaarts de N16 waar de verdroging zich ver door zet en impact heeft op meerdere deelgebieden van het SBZ Schelde- en Durmeëstuarium (onder andere Moer van Hingene, Coolhembos, Gebuispolder, enz.).

Voor de Grote Molenbeek-Vliet streeft men naar een goede toestand na 2027 na natuurlijk herstel. De referentiegegevens voor 2018 geven de vispopulatie, fosfor en geleidbaarheid als belangrijkste probleem-parameters weer.

Uit modelmatige doorrekeningen blijkt dat de goede toestand haalbaar is voor fosfor mits een inhaalbeweging van de uitbouw van de saneringsinfrastructuur in het gebied, een verregaande fosforverwijdering op de RWZI's Londerzeel, Merchtem en Asse-Bollebeek én de nodige maatregelen naar het vermijden van fosforinspoeling en erosie op de landbouw-percelen.

[Zie: Integraal Waterbeleid – Benedenscheldebekken – Visie en acties]

2. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Benedenscheldebekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur 27 mei 2025]

1. VMM sluit de Vliet gravitair aan op de Rupel

Tot 1976 stond de Vliet in verbinding met de Rupel en zo met de Schelde. De Vliet was toen bevaarbaar en van groot economisch belang. Na de overstromingen van 1976 in Ruisbroek werd de Vliet afgesloten van de Rupel en tijloos gemaakt. De benedenloop werd ingedijkt en er kwam een pompstation dat het water verpompt van de Vliet naar het Zeekanaal Brussel-Schelde.

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) wil de natuurlijke, gravitaire uitwatering van de Vliet naar de Schelde of Rupel in ere herstellen (6_I_0084). Het huidige pompemaal op de Vliet vormt een hinderpaal voor de natuurlijke werking van het watersysteem, zowel op hydraulisch als op ecologisch vlak (vismigratie is niet meer mogelijk). Het pompemaal met wachtbekken zorgt voor extra aanslibbing en daaraan gekoppelde kosten, zoals slibruimingskosten en onderhoudskosten van de pompinstallatie. Bovendien verbruiken de technische installaties veel energie, terwijl de Vlaamse Overheid de komende jaren minder CO₂ wil uitstoten.

VMM heeft twee haalbaarheidsstudies laten uitvoeren. In eerste instantie werd onderzocht of de Vliet rechtstreeks kon aangesloten worden op de Schelde via het huidige tracé van de Boveneikenbroekloop. Dit scenario bleek complexer dan aanvankelijk gedacht en werd verlaten. Het aansluiten van de Vliet op de Rupel blijkt wel mogelijk. Hierbij zijn hoge gravitaire rendementen haalbaar. Op de Vliet ontstaat terug een (schijn)getij. Een hoger basispeil op de Vliet geeft een betere bescherming bij stormen en maakt een koppeling mogelijk met vernattingsprojecten in het afwaartse deel van de Vlietvallei.

De gravitaire aansluiting van de Vliet op de Rupel is een belangrijke actie om de doelstellingen uit het stroomgebiedbeheerplan te halen en om de waterveiligheid op lange termijn te garanderen. Evenwel blijkt uit de eerste ramingen dat hier een grote investeringskost tegenover staat vanwege de complexiteit voor de aanleg van een duiker onder het Zeekanaal (grootte-orde 12 miljoen euro). Dit overschrijdt de reguliere budgetten van VMM als waterbeheerder.

2. VMM pakt knelpunten wateroverlast en vismigratie aan op het afwaartse traject van de Grote Molenbeek-Vliet (Blue Deal actie 8A_E_0366)

De vallei van de Grote Molenbeek-Vliet is heel overstromingsgevoelig. Bij hevige of langdurige regenval treedt de waterloop buiten haar oevers.

Eén van de knelpunten is de wijk Sneppelaar in Londerzeel. Bij hoogwater loopt het water van de Grote Molenbeek via de Moorhoekbeek naar de Kleine Molenbeek. Sneppelaar wordt daarbij getroffen door de lage ligging van de wijk. Stroomopwaarts van Moorhoek werd al een dijkje aangelegd om het water van de Grote Molenbeek binnen de vallei te houden, maar bij felle neerslag volstaat dat niet. Het verhogen van de dijk is geen optie omdat de waterbergingscapaciteit van de vallei van de Moorhoekbeek dan niet meer gebruikt kan worden. De VMM onderzoekt of er een nieuwe dijk kan worden aangelegd ter hoogte van de wijk Sneppelaar zelf, zodat het water net stroomopwaarts van de huizen wordt tegengehouden.

VMM wil verder ook inzetten op structuurherstel en waterloopverruwing van de Vliet-Grote Molenbeek (8A_E_0366), aanpak van de vele vismigratieknelpunten onder andere te Herbodinnemolen, Diepensteinmolen en Marselaermolen (8A_E_0365) en de aanleg van een sedimentvang in de omgeving van Herbodinnemolen (8B_C_0076).

Begin 2024 werd het dienstenbestek Benedenscheldebekken gegund. In 2024 startte het voorontwerp op van de acties rond structuurherstel en waterloopverruwing van de Vliet, aanpak van de vismigratieknelpunten en aanleg van de sedimentvang. Deze projecten worden opgevolgd vanuit een kerngroep en halfjaarlijks teruggekoppeld op het integraal projectoverleg Vliet-Grote Molenbeek. In de 2de helft van 2025 werden participatiemomenten voorzien om de projectzones vanuit de studie structuurherstel en waterloopverruwing te bepalen. Ten laatste in 2027 zijn de aanbestedingsdossiers voor de verschillende projecten klaar en kunnen deze op het terrein gerealiseerd worden.

3. Provincie Vlaams-Brabant pakt knelpunten wateroverlast en vismigratie aan langs Kleine en Grote Molenbeek

De valleien van de Kleine en Grote Molenbeek zijn heel overstromingsgevoelig. Bij hevige of langdurige regenval treden de waterlopen buiten hun oevers, onder meer in Londerzeel, Meise en Merchtem. De aanleg van één of meerdere overstromingsgebieden stroomopwaarts van de knelpunten kan helpen om de wateroverlast aan te pakken. Uit computerberekeningen is gebleken dat een overstromingsgebied ter hoogte van Leefdaal– Slozenstraat de wateroverlast aan de Brusselsestraat en aan De Burcht in Londerzeel aanzienlijk zou beperken. De provincie beschikt reeds over 7 wachtbekkens en 2 natuurlijke overstromingsgebieden.

Via het dienstenbestek Benedenscheldebekken laat de provincie Vlaams-Brabant volgende voorstudies en ontwerpen uitvoeren in 2023-2025:

- Aanleggen van GOG op de Kleine Molenbeek te Leefdaal (6_F_0311)

- Aanleggen van GOG op de Kleine Molenbeek te 4-Eiken-Neerpoorten met vismigratieknelpunt op de watermolen van Imde (6_F_0311)
- Aanleg beschermdijk op de Kleine Molenbeek opwaarts Brusselsestraat te Londerzeel
- Aanleg vispassage op Grote Molenbeek ter hoogte van watermolen van Collier en heropwaardering Reedijk te Merchtem
- Aanleg vispassage op de Grote Molenbeek ter hoogte van bypass Langeveldmolen
- Ecologische herwaardering Kloosterbeek

Voor onderstaande deelopdrachten is de voorstudie in eindfase, daarna volgt de opstart van het voorontwerp:

- aanleg vispassage op Grote Molenbeek ter hoogte van de watermolen van Collier
- heropwaardering Reedijk te Merchtem, waar we de Molenbeek in het centrum zoveel mogelijk in open bedding willen aanleggen.

4. Klimaatadaptatie en Vlaamse veerkracht in de Kleine Molenbeekvallei (Blue Deal actie 8A_E_0423)

VLM startte in de zomer van 2023 met uitvoering van Blue Deal maatregelen (budget: Klimaatadaptatie en Vlaamse Veerkracht) in de Kleine Molenbeekvallei. Op de Broekloop en de Kleine Molenbeek worden oevers afgeschuind, vispasseerbare stuwen geplaatst en twee voormalige visvijvers verondiept en omgevormd naar natuurlijke vijvers (Blue Deal actie 8A_E_043). Door het natte najaar en voorjaar en broedseizoen, werden de werken uitgevoerd in de zomer van 2024. Deze maatregel past binnen het landinrichtingsplan St-Amands Puurs Scheldeboorden en Lizele [zie Schelde en Rupel | Vlaamse Landmaatschappij (vlm.be) voor het volledige LIP.]

5. Duurzaam biodiversiteitsproject in de vallei van de Vliet

De natuurwaarden en het sponslandschap worden versterkt in de vallei van de Grote Molenbeek-Vliet. In de periode van 2024 tot 2026 worden er op twintig plaatsen poelen nieuw gegraven of hersteld. Het project zet ook in op kleinschalige hermeandering van grachten, het aanleggen van dammetjes en stuwen en het openleggen van een deels ingebuisde bovenloop. De creatie van vochtige zones en poelen moet de biodiversiteit ten goede komen, met name voor de vinpootsalamander. Daarnaast zullen ook andere amfibieën, insecten en watervleermuizen van deze maatregelen profiteren.

Het project ‘Blauw netwerk Molenbeekvallei’ verloopt in samenwerking tussen Regionaal Landschap Brabantse Kouters, Regionale afdeling Natuurpunt Noord-West-Brabant, de lokale afdelingen van Natuurpunt Assen, Londerzeel, Meise, Merchtem en Opwijk en de verschillende eigenaars zoals particulieren, gemeente Merchtem, ANB en Aquafin. Regionaal Landschap Brabantse Kouters coördineert de werken.

3. Visbestandgegevens

a) Afvissing door het INBO in 2021

In 2021 werd in Puurs-Sint-Amands een afvissing gedaan.

Er werden 11 vissoorten gevangen, namelijk bittervoorn, blankvoorn, blauwband, dikkopelrits, driedoornige stekelbaars, karper, rietvoorn, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars, zonnebaars en zwartbekgrondel.

b) Afvissing in 2024

In 2024 werd een afvissing gedaan in Puurs-Sint-Amands en in Merchtem.

In totaal werden er 8 vissoorten gevangen, namelijk bittervoorn, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, karper, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars en gibel.

[Zie: de Tabellen in bijlage]

Wolvertem, januari 2026

VERBEIREN Marc

TABEL afvissing door INBO in 2021

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	bittervoorn	57.00	96.90
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	blankvoorn	42.00	255.50
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	blauwband	12.00	22.50
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	diikopelrits	2.00	3.80
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	driedoornige stekelbaars	74.00	27.90
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	karper	1.00	2880.00
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	rietvoorn	3.00	139.20
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	riviergrondel	31.00	104.90
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	tiendoornige stekelbaars	1.00	0.30
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	zonnebaars	4.00	7.80
Grote Molenbeek	145090/197073	aan doodlopende straat	Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2021	zwartbekgrondel	1.00	3.00

TABEL afvissing door INBO in 2024

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	bittervoorn	10.00	15.00
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	blankvoorn	4.00	13.20
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	blauwband	2.00	4.60
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	driedoornige stekelbaars	65.00	13.00
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	karper	2.00	60.60
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	riviergrondel	1.00	5.60
Grote Molenbeek	141752/195299 /		Puurs-Sint-Amands	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2024	tiendoornige stekelbaars	31.00	10.80
Grote Molenbeek	141934/184579	Terlinden	Merchtem	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2024	blauwband	17.00	11.60
Grote Molenbeek	141934/184579	Terlinden	Merchtem	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2024	driedoornige stekelbaars	32.00	13.20
Grote Molenbeek	141934/184579	Terlinden	Merchtem	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2024	giebel	4.00	133.00
Grote Molenbeek	141934/184579	Terlinden	Merchtem	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2024	tiendoornige stekelbaars	5.00	3.60

CIW – oppervlaktewaterlichamen – Benedenscheldebekken

<p>☰ Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 	VL05_30	GROTE MOLENBEEK - DE VLIET	Londerzeel, Meise, Merchtem, Puurs-Sint-Amands, Bornem
---	---------	----------------------------	--